

Participace ve škole: Naslouchej mi!



Fotografie: © DownMadrid



ZPRÁVA Z PROJEKTU INCLUSION EUROPE
Respekt, solidarita a začleňování lidí s mentálním postižením

PARTNEŘI PROJEKTU
„HEAR OUR
VOICES!“:

- Inclusion Europe, Belgie: www.inclusion-europe.org
- Eurochild, Belgie: www.eurochild.be
- The Cedar Foundation, Bulharsko: <http://www.cedarfoundation.org/en/>
- Quip, Česká republika: www.kvalitavpraxi.cz
- The Down Syndrome Foundation Madrid, Španělsko:
<http://www.downmadrid.org/>

Ve spolupráci s organizací Lumos: www.wearelumos.org

Tato publikace byla sepsána hlavně pracovníky nadace The Down Syndrome Foundation v Madridu (Sonja Uhlmann a Marta Albert) jako součást evropského projektu „Hear Our Voices: Promoting and encouraging the participation of children with intellectual disabilities“. Tento projekt se snaží poznat, vyzkoušet a rozšířit metody, jež posilují a prosazují participaci dětí s postižením v oblasti intelektu. Podrobnější informace naleznete na: www.childrights4all.eu.

Tato publikace se vydává za finanční podpory programu Evropské komise „The Fundamental Rights and Citizenship Programme“. Za její obsah jsou odpovědny výhradně partneři projektu „Hear Our Voices!“ a v žádném případě jej nelze považovat za text odrážející názory Evropské komise.

©Inclusion Europe, Brussels, 2014
Fotografie na obálce: © DownMadrid

Grafická úprava: [OrangeMetalic.be](http://www.OrangeMetalic.be)

ISBN: 2-87460-150-0

ÚVOD	4
------	---

KAPITOLA 1: PROJEKT V NADACI THE DOWN SYNDROME FOUNDATION V MADRIDU	5
---	---

1. Naše škola	5
2. Podporujeme participaci?	5
3. Kroky přijaté ohledně aktivit školy	6
4. Dvě konkrétní případové studie studentů: Javier a Raúl	6
A) Poznej sebe sama	7
B) Oblasti, kde mám určité potřeby a potřebuji podporu	10
C) Moje přání a cíle	11
D) Hodnocení pokroku v dosahování mých osobních cílů	13
5. Participace ve třídě	16
Nástroj 1: Školní shromáždění	16
Nástroj 2: Výroční školní výzkumný projekt	17
Nástroj 3: Získávání dovedností v řešení problémů	17
6. Participace na úrovni vzdělávacího centra	18
Nástroj 1: Dotazník o participaci	18
Nástroj 2: Odpovědná účast v oficiálních reprezentativních orgánech	18
7. Společná participace různých vzdělávacích center	19
Participace prostřednictvím podpůrných aktivit (práce dobrovolníků)	19
Participace pomáhá zvyšovat informovanost a získávat znalosti: skupina mladých z programu „Krok za krokem“	19

KAPITOLA 2: MĚŘENÉ VÝSLEDKY V NADACI THE DOWN SYNDROME FOUNDATION V MADRIDU	21
---	----

I. Participace všech studentů	21
II. Participace ve třídě	21
III. Participace na úrovni vzdělávacího centra	21
IV. Společná participace vzdělávacích center	24
V. Participace prostřednictvím dobrovolnické práce při různých akcích nadace	28

BIBLIOGRAFIE	29
--------------	----

” Tyto kurzy vaření se konaly v měsíčních intervalech. Jako příklad uvádíme kurzy specializované na pizzu, muffiny a velikonoční vejce. ”

Úvod

Článek 24 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, který zajišťuje, že lidé s postižením mají přístup k inkluzivnímu vzdělávání na rovnoprávném základě s ostatními, byl dopodrobna analyzován učiteli, rodinami a mnoha dalšími lidmi, kteří se zabývají vzděláváním jako svým povoláním. Diskutovalo se o tom, jaké jsou rozdíly mezi inkluzí a integrací a byly vypracované strategie, jak přetransformovat školy na školy inkluzivní. Velmi malá pozornost se však věnovala článkům 29 a 30, které hovoří o právu lidí s postižením účastnit se všech aspektů života a jak tohoto cíle dosáhnout. Má vůbec smysl popisovat nějaké inkluzivní prostředí, jestliže dítě s postižením v oblasti intelektu buď nemá možnost, nebo se mu nedovolí, aby se účastnilo rozhodování?

Již od útlého věku dítěte rozhodujeme my, to jest rodiny a pracovníci ve vzdělávání, co je pro „naše“ děti nejlepší a co děti chtějí a potřebují. A toto platí ještě více, jde-li o dítě s postižením v oblasti intelektu. My jsme ti, kdo „vědí“, kdo rozhodují a kdo dětem stanovují cíle, kterých mají dosáhnout. V tomto celém procesu se hlasu dětí nenaslouchá a jejich názor se nebere v úvahu, v lepším případě k tomu dochází sporadicky.

Aby bylo našeho cíle dosaženo, má zásadní důležitost podpora, které se dětem dostane, a také je třeba je vybavit nezbytnými dovednostmi a znalostmi. Potom dokážou, s patřičnou podporou, plně participovat ve všech aspektech života. Pokud je od dětství nebudeme učit, jak rozhodovat, jak se stát nezávislým, jaká jsou jejich práva a jak je uplatňovat, jak participovat, bude pro tyto děti obtížné prosadit se tak, aby bylo jejich hlas slyšet. Je třeba, aby pochopily, že jako lidské bytosti mají stejná práva jako ostatní a že participace je jedním z jejich základních práv.

Předešlé průzkumy, které provedla organizace Inclusive Europe, nám říkají, že děti s postižením nejsou ve společnosti zapojené stejně jako jejich vrstevníci bez postižení, protože se méně účastní společenských aktivit. Navazování přátelství, účast na aktivitách různých skupin a klubů, to jsou cesty, jak se naučit zapojovat se do společnosti a takové aktivity zásadním způsobem přispívají k osobnímu a sociálnímu vývoji všech dětí. Je však zřejmé, že pro děti s postižením není snadné se těchto aktivit účastnit a že v tomto ohledu potřebují speciální podporu.

Participace má dva hlavní aspekty. Jednak je nesmírně důležité naslouchat dětem s postižením v oblasti intelektu, na druhé straně je důležité tyto děti podporovat, aby se mohly účastnit nejen oficiálního vzdělávání, ale i různých společenských aktivit.

A je zde i třetí aspekt, na který nesmíme zapomínat, a sice, že děti, ty s postižením i ty bez postižení, dokážou sehrát významnou roli jako hybná síla změn ve společnosti. Naším cílem je posílit schopnost dětí participovat, a to s přihlédnutím k jejich věku, zralosti a společenskému kontextu. Podporujeme práva dětí na vyslyšení jejich hlasu, na vyjádření vlastního názoru na záležitosti, které se jich týkají a na svobodnou možnost ujmout se svého úkolu a převzít odpovědnost, přičemž zůstává zachován respekt vůči rodičům a jiným autoritám. Když se děti učí, jak vyjadřovat svoje názory, jak přebírat odpovědnost za své činy a jak rozhodovat, mohou si zlepšovat svoji pozici jako studenti i jako občané.

Prostřednictvím projektu „[Hear Our Voices](#)“ chceme dát dětem s postižením i bez postižení určité pravomoci a naučit je, jak participovat ve všech záležitostech, které se jich přímo týkají tak, aby se staly pány svého vlastního života.



PROJEKT V NADACI THE DOWN SYNDROME FOUNDATION V MADRIDU

1. Naše škola

Různé nástroje a metodologie, o nichž se hovoří dále, se používají v Centru pro speciální vzdělávání Fernandez–Miranda, což je nově založená škola (v roce 2012), která funguje pod záštitou nadace The Down Syndrome Foundation v Madridu (neboli „Down Madrid“). Posláním centra je zlepšovat život svých studentů a jejich rodin za pomoci akčních plánů a cílů, jež jsou definované v jejich vzdělávacím programu. Ukazuje se, že díky kvalitním vzdělávacím programům se mohou studenti rozvíjet ve všech ohledech, což jim umožní, aby využívali, ovládali a užívali si prostředí, v němž se odehrává každodenní školní život. Takový vzdělávací program dává studentům podporu a potřebné zdroje a také pro ně pracuje školený a věci oddaný personál, který přijal za svůj tento společný projekt, v němž působí všechny kategorie pracovníků ve vzdělávání.

Základním cílem programové koncepce je umožnit našim studentům, aby dosáhli úspěchu. Tohoto cíle bude dosaženo díky pečlivě sestavenému vzdělávacímu modelu, který je založen na hodnotách jako je respektování různorodosti, autonomie a sociální inkluze a za předpokladu, že vzdělávání bude integrální a zaměřené na člověka. Pedagogické požadavky

tohoto modelu jsou oddanost svému povolání, participace a vzájemná komunikace mezi všemi členy školní komunity včetně členů rodiny a blízkých známých. Jsme přesvědčeni, že je naprosto zásadní, aby děti měly možnost participace od nejtítlejšího věku. Proto si myslíme, že účast v projektu **Hear Our Voices** je jedinečnou příležitostí pro každého, aby zvládl dovednosti, které jsou nezbytné pro výuku dětí k participaci.

Doufáme, že prostřednictvím tohoto projektu se děti školního věku naučí, jak rozhodovat o svých záležitostech, zejména o takových, které ovlivňují jejich budoucnost. Také chováme naději, že nám budou plnou podporu poskytovat členové rodiny, blízcí známí a učitelé dětí. Tímto způsobem děti, které se účastní programu a které mají své vlastní naděje a sny do budoucna, budou moct využívat našeho pozitivního povzbuzování a podpory a my zase nesmíme nikdy zapomínat na jejich přání, která se týkají budoucnosti.

2. Podporujeme participaci?

Před zahájením našeho projektu jsme debatovali na několika poradách personálu o tom, co vlastně pro nás znamená participace a jestli si dobře uvědomujeme důležitost tohoto aspektu naší školy.

VÝZVA

POČET BODŮ (ZAKROUŽKOVAT)

Děti jsou informované o změnách, ke kterým dojde	1 2 3 4 5
Děti jsou informované, proč došlo ke změnám	1 2 3 4 5
Názory dětí se berou v úvahu ještě předtím, než dojde ke změnám	1 2 3 4 5
Učíte děti, jaká jsou jejich práva a povinnosti	1 2 3 4 5
Učíte je, jak si stěžovat, když se jim něco nelíbí	1 2 3 4 5
Děti si mohou vybírat z různých volnočasových aktivit	1 2 3 4 5
Děti si mohou vybírat, jaké knihy se nakoupí do knihovny	1 2 3 4 5
Děti mají příležitost vyjádřit své názory na různé záležitosti	1 2 3 4 5
Děti mají alternativní komunikační systém, pokud ho potřebují	1 2 3 4 5
Škola má informační piktogramy pro ty, kdo potřebují podporu při komunikaci	1 2 3 4 5

3. Kroky přijaté ohledně aktivit školy

Při organizování práce v naší škole jsme rozdělili aktivity, které chceme realizovat, podle tohoto schématu:



a) Aktivity, které se týkají školní kultury:

- ✚ Informovat rodiče a pracovníky školy o hodnotách a hlavních zásadách v oblasti participace dětí.
- ✚ Tyto hodnoty a zásady vyjádřit písemně; zorganizovat malou pracovní skupinu ze studentů, rodičů, učitelů a dalších pracovníků, která vypracuje tento dokument.
- ✚ Tento dokument zveřejnit, aby se s ním všichni mohli seznámit.

Nezapomínejte: Dokument musí být neustále k dispozici!

b) Aktivity týkající se cílů naší školy:

- ✚ Realizovat konkrétní činnosti ve prospěch participace v naší škole.
- ✚ Věnovat zvláštní pozornost měření toho, kolik aktivit realizujeme na podporu participace během školního roku.
- ✚ Umístit fotografie a jiné obrázky z takových aktivit na viditelném místě, aby si je každý mohl prohlédnout.
- ✚ Měřit, zda studenti mají pocit, že se mohou účastnit na aktivitách, a že jejich hlasu někdo naslouchá.
- ✚ Seznamovat studenty s tím, které jejich návrhy byly realizované nebo o kterých se vážně uvažovalo.

c) Aktivity týkající se struktury školy:

- ✚ Vytvořit konkrétní místo na schránku „návrhy a připomínky“.
- ✚ Dát k dispozici místo a konkrétní časový úsek v rámci rozvrhu, aby se studenti mohli scházet a zahájit diskusi o záležitostech týkajících se struktury školy, které jsou z jejich pohledu důležité.
- ✚ Rezervovat konkrétní dobu, kdy ředitel může přijmout studenty a vyslechnout jejich náměty týkající se struktury školy.

✚ Dát studentům jedno místo ve školní radě.

d) Aktivity týkající se pedagogických postupů:

- ✚ Do všech úrovní osnov začlenit téma o právech dětí a jak se těchto práv domáhat.
- ✚ Začlenit do výuky na všech věkových úrovních hry, které rozvíjejí dovednosti jako je asertivita, aktivní naslouchání, řešení problémů atd.
- ✚ Analyzovat a diskutovat o výzvách, kterým čelí naše organizace a jak jsme doposud pokročili v oblasti participace dětí.

4. Dvě konkrétní případové studie studentů: Javier a Raúl

Případ Javiera

Javier je dvanáctiletý chlapec s Downovým syndromem. Než začal chodit do našeho centra, chodil do inkluzivní školy. Jeho matka je středoškolská učitelka a zastává názor, že její syn by se měl aktivně účastnit plánování své vlastní budoucnosti.

Případ Raúla

Raúl je čtrnáctiletý chlapec s Downovým syndromem v pěstounské péči. Než začal chodit do našeho centra, chodil do inkluzivní školy. Jeho pěstouni jsou pevně rozhodnuti, že budou Raúla plně podporovat, aby mohl o svém životě rozhodovat sám.

Raúl potřebuje podporu v mnoha ohledech, zejména v oblasti ovládnutí svého chování. Používá alternativní

komunikační systém (piktogramy), aby se jeho chování zlepšilo.

Kroky realizované s oběma studenty

Použitá metodologie je založená na plánování zaměřeném na člověka (PCP), ale nepostupuje zcela podle pravidel tohoto systému. Žáci spolu se svými rodinami a vzdělavateli vypracují individuální plán rozvoje pro každého z nich. Vychází se z osobní historie dítěte, jaké schopnosti je třeba rozvinout, jaká jsou žáková přání a jakých dovedností je třeba dosáhnout; pro žáka je pak díky tomuto individuálnímu plánu rozvoje snazší rozpoznávat (dokáže to buď přímo sám nebo za pomoci ostatních) cíle, kterých chce dosáhnout, aby se zlepšil jeho život během daného školního roku. Děti při snaze o dosažení svých cílů spoléhají na pomoc, přispění a sílu skupiny lidí, kteří je podporují.

Přístup není zcela stejný jako v plánování zaměřeném na člověka (PCP), děti si zde nevybírají sami své facilitátory, to je úkolem jejich učitelů. Rozhodující roli zde stále hraje rodina, protože její členové se účastní a zapojují již od počátku programu.

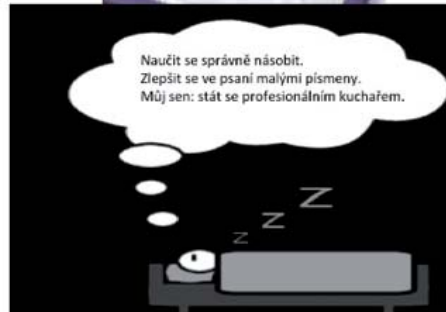
Před zahájením se program vysvětlí vzdělávacímu týmu, rodinám i dětem. Během vlastní realizace programu se provádějí různé aktivity zaměřené na člověka, a to vždy s tímto člověkem, buď pro něho, nebo je provádí on sám. Pak následuje popis každého provedeného kroku, nejdůležitějších aktivit a použitých nástrojů.

Během školního roku se pořádá několik schůzek zaměřených na získání potřebných informací, kde se stanoví cíle individuálního plánu rozvoje. Všichni, kdo se schůzky účastní, se podílí na vyjasnění a formulování osobních cílů, kterých chce dítě dosáhnout a v případě, že je to potřeba, použijí se při tom alternativní komunikační systémy. Na následných schůzkách se provádí hodnocení a připravují se další činnosti.

My jsme používali piktogramy, které vytvořil Sergio Palao. Zdroj: ARASAAC (<http://catedu.es/arasaac/>) Licence: CC (BY-NC-SA)



Hear my voice!



Kroky, které jsou stanovené v individuálním plánu rozvoje:

- a) Poznej sebe sama
 - Tohle je moje rodina, kamarádi, známí
 - Moje preference
 - Moje silné a slabé stránky
- b) Moje potřeby a oblasti, kde se neobejdu bez podpory
- c) Identifikace skupiny, která mě bude podporovat a cíle, kterých chci dosáhnout
- d) Ohodnocení pokroku při dosahování osobních cílů.

A) Poznej sebe sama

Cíl: Prvním cílem pro žáka je, aby si vytvořil realistický obraz sebe sama.

Abychom toho dosáhli, musíme dítěti ukázat, kdo patří do úzkého okruhu jeho blízkých lidí: rodina, kamarádi, profesionální pracovníci, další lidé (sousedé, vedoucí různých volnočasových činností). Tím se zajistí, že budeme přesně vědět, kdo je pro něj nejdůležitější. Je také třeba, aby nám žák ukázal, v jakém prostředí se denně pohybuje, jaká jsou jeho oblíbená místa doma, ve škole, při volnočasových aktivitách a v jiných službách, které využívá.

Musíme znát, čemu dává žák přednost a čím se rád zabývá – co se mu líbí a co ho trápí, kde se cítí uvolněný a bezpečný, ale také co ho trápí, co je mu nepříjemné, čeho se obává, jaké jsou jeho silné stránky, v čem vyniká a jaké jsou jeho slabé stránky, co je pro něj nejobtížnější.

” Javier je dvanáctiletý chlapec s Downovým syndromem. ”

Použitá metoda:

1. Prezentujeme svoji metodu jako návrh plánu aktivit, abychom podnítili žáka, jeho rodinu a také podpůrný tým ve škole, aby získali o dítěti potřebné informace (za pomoci rodičů a profesionálních pracovníků), které se následně prezentují oficiální podpůrné skupině. Tak docílíme, že všichni, komu na studentovi záleží a kdo je rozhodnutý mu pomáhat, sdílí společný pohled na jeho plány do budoucna.
2. Facilitátor má první schůzku se žákem, aby ho mohl celkově poznat za pomoci vybraných nástrojů. Na této první schůzce se dítěti vysvětlí, adekvátně jeho úrovni chápání,

význam informací zaznamenaných v jeho osobním spise a jaké jsou cíle navrhovaného plánu aktivit.

3. Facilitátor provádí individuální plánování a hodnocení za pomoci přirozené sítě, která žáka podporuje. Hlavní funkce facilitátora spočívají v tom, aby zajistil respektování práv, myšlenek, cílů a preferencí žáka, což podpoří názor, že i žák s postižením je schopen řídit svůj vlastní život; dále pak řídí a stimuluje účast oficiální podpůrné skupiny a vytváří přitom ovzduší důvěry, kde vládne shoda mezi jejími členy; také řídí schůzky a činnost, která z nich vyplývá; v neposlední řadě napomáhá realizaci všech přijatých závazků. (Video 1) Příprava na schůzku.

▶ TOHLE JE MOJE RODINA, KAMARÁDI A ZNÁMÍ

Cíle: Naším cílem je určit, kteří lidé jsou pro žáka důležití z jeho pohledu. Aby byl tento proces určen snazší, dělíme je do několika kategorií: rodina, kamarádi, profesionální pracovníci a ostatní (sousedé, atd.). Jsou to lidé žákovi blízcí, s nimiž je možné počítat, že mu budou nápomocní při dosahování jeho cílů.

Použitá metoda:

1. Dítě označí nejdůležitější lidi ve svém bezprostředním okolí. Aby bylo označení snazší, jsou tyto lidi rozděleny do čtyř skupin: rodina, kamarádi, profesionální pracovníci a "ostatní lidé v mém okolí". Z této vztahové mapy vybere student lidi, které chce zapojit do plánovacího

procesu, tj. ty, kteří budou vždy přítomni a kteří mu poskytnou pomoc a podporu, jež potřebuje pro dosažení svých cílů.

2. Facilitátorem bude třídní učitel.
3. Plánování procesu: jakmile se označí nejdůležitější lidi, žák se rozhodne, koho chce mít v oficiální podpůrné skupině.
4. Když je skupina definovaná, kontaktuje dítě s pomocí rodiny nebo facilitátora všechny lidi, které vybral. Když kontaktovaní lidé svoji účast odsouhlasí, začne facilitátor koordinovat jejich časové možnosti, aby se mohli začít oficiálně setkávat.



MOJE RODINA, ZNÁMÍ A PŘÁTELÉ (JAVIER)

**RODINA**

Inma (maminka) Juanjo (tatínek)
Mariano, Santi, Hugo, Silvia, Adriana,
Sandra, M^a Ángeles, M^a Ángeles
(babička)

**KAMARÁDI**

Pablo, Sergio, Alonso,
Helena, Moisés a Ana
Aaron (paddle tenis)

**PROFESIONÁLOVÉ****OSTATNÍ
(sousedé, volno-
časové aktivity...)**

Virginia, Héctor, Juanjo, Luis
Mario (bazén)



MOJE RODINA, ZNÁMÍ PŘÁTELÉ (RAÚL)

**RODINA**

Tatínek, maminka.
Maria, Pedro, Antonio, Ana
Dědeček.
Tety: Reyes, Elena.
Strýčkové: Gonzalo, Joaquín,
Sestřičky: Cristina, Marta,
Gonzalo.
Fifi (pes)

**PŘÁTELÉ**

Alonso, María, Sergio, Helena, Leila a
Marta.

**PROFESIONÁLOVÉ****OSTATNÍ
(sousedé, volno-
časové aktivity...)**

Ceci (maminčina kamarádka)

MOJE PREFERENCE

Cíle: Vypracovat osobní profil, který nám pomůže člověka poznat a naslouchat mu, abychom dokázali objevit a ocenit jeho záliby, dovednosti a schopnosti, ale také jeho potíže a frustrace.

Použitá metoda:

1. Facilitátor posoudí, jaké jsou nejlepší metody pro sběr informací od žáka, protože takové informace povedou k lepšímu porozumění. Za tímto účelem připraví facilitátor materiály,
2. Za pomoci žáka se na počítači vypracují velice poutavé materiály, které jsou sestavené tak, aby vzbudily jeho zájem.

kteří dítěti pomohou v procesu pochopení sebe sama. Dítě by mělo popsat, jak tráví svůj čas, kolik času tráví ve společnosti ostatních a kolik odděleně od ostatních (seznam „moje místa“), které aktivity má rádo/nemá rádo (seznam „moje preference“) a jaké jsou jeho sny do budoucna (seznam „moje přání“).

Javier

MOJE ZÁLIBY A PREFERENCE
CO MÁM RÁD, CO MĚ TĚŠÍ, KDY JSEM UVOLNĚNÝ, MÁM POCT BEZPEČÍ...

- Škádlení.
- Hrát karty s pokémony.
- Sledování televize a DVD.
- Opravdu rád jím, hlavně kuře s brambory, těstoviny, pizzu.
- Rád dělám kouzelnické triky.
- Rád chodím do kina, do bazénu, jezdím na letní tábory.

... CO OPRAVDU NEMÁM RÁD
CO MĚ TRÁPÍ, KDY SE CÍTIM NEJISTĚ, ČEHO SE BOJÍM...

- Nemám rád rvačky, strkání, řvaní...
- Když mi někdo bere moje věci.
- Strašně nemám rád, když nemůžu jíst to, co je přede mnou na stole.

MOJE PROSTŘEDÍ A OBLÍBENÁ MÍSTA

Raúl

MOJE ZÁLIBY A PREFERENCE
CO MÁM RÁD, CO MĚ TĚŠÍ, KDY JSEM UVOLNĚNÝ, MÁM POCT BEZPEČÍ...

FOTBAL VOLEJBAL BOWLING TENIS

PIZZA S VAJÍČKEM BARBECUE OMAČKA S KLOBÁSOU VÍLA ZUBĚNKA

NEMÍT BRÝLE V BAZÉNU

... CO OPRAVDU NEMÁM RÁD
CO MĚ TRÁPÍ, KDY SE CÍTIM NEJISTĚ, ČEHO SE BOJÍM...

ROZVÁDĚNÍ KVAČKY

MOJE PROSTŘEDÍ A OBLÍBENÁ MÍSTA

MOJE SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY

Cíle: Studenta je třeba dobře poznat. Je třeba objevit jeho talenty, co na něm ostatní lidé obdivují a jaká jsou jeho omezení.

Použitá metoda:

1. Facilitátor pomůže žákovi objevit jeho schopnosti a činnosti, v nichž je úspěšný, včetně všech úkolů, které dokáže správně provést. Zároveň si ale musí dítě být vědomé svých omezení, při jakých aktivitách a úkolech častěji dělá chyby, jaké jeho chování není vhodné – buď trvale, nebo vzhledem k dané situaci.

Javier

JAVIER

V ČEM JSEM DOBRÝ

MOJE SILNÉ STRÁNKY

Jsem veselý, přátelský, moc dobře hraju divadlo a píšu příběhy.

CO SE MI ZDÁ NEJOBTÍŽNĚJŠÍ...

MOJE SLABÉ STRÁNKY

Respektovat pravidla.
Přestat podvádět.
Dělit se o své věci s ostatními.
Pozdravit.
Udržovat pořádek.

Raúl

RAÚL

V ČEM JSEM DOBRÝ

MOJE SILNÉ STRÁNKY


 PLAVÁNÍ

V


 BAZÉNU


 SÁM

CO SE MI ZDÁ NEJOBTÍŽNĚJŠÍ...

MOJE SLABÉ STRÁNKY


 MATEMATIKA

UKLIDNIT SE

B) Oblasti, kde mám určité potřeby a potřebuji podporu

Druhý krok, který musíme udělat, abychom ohodnotili, kde mladý člověk potřebuje podporu, je identifikovat hlavní oblasti, kde je potřeba podpory a asistence. Navrhuje se tento myšlenkový proces: „Vzhledem k mému věku a stupni vývoje budeme společně identifikovat, kde potřebuji podporu, jež je pro mě důležitá a jaký stupeň asistence potřebuji”.

Společně se žákem posoudíme potřeby pomoci při těchto činnostech: oblékání, osobní hygiena, výživa, osobní péče,

práce v domácnosti, volnočasové aktivity doma, sebeovládání, komunikace a jazykové schopnosti, kognitivní procesy, vývoj motoriky, úroveň citlivosti, zvyklosti spojené se spánkem, tělesné úrazy, zdraví a bezpečí, volnočasové aktivity v rámci komunity, používání veřejné dopravy, finanční záležitosti, mobilita a smysl pro orientaci, motivace, každodenní rutina, rozhodování, sebeobrana, sociální a emoční vývoj, základní sociální chování (sociální dovednosti) a sociální interakce (spolupráce, respektování ostatních).

Javier

JAVIER

POTŘEBUJI PODPORU



Identifikovat relevantní oblasti, kde potřebuji podporu

Oblékání	Komunikační a jazykové dovednosti	Sociální interakce (spolupráce, respektování druhých)
	Poznávací procesy	Volnočasové aktivity
Osobní hygiena	Motorika	Používání veřejné dopravy
Stravovací zvyklosti	Úroveň sensitivity	Peníze
Osobní vzhled		Orientace a mobilita
Domácí práce	Spánek	Motivace
Volný čas doma	Tělesné poranění	Každodenní rutina
Využití času	Osobní zdraví a bezpečnost	

S přihlédnutím k mému věku a stupni vývoje budeme identifikovat příslušné oblasti, kde potřebuji podporu navíc a jak velkou podporu potřebuji.

Raúl

RAÚL

POTŘEBUJI PODPORU



Identifikovat relevantní oblasti, kde potřebuji podporu

Oblékání	Komunikační a jazykové dovednosti	Sociální interakce (spolupráce, respektování druhých)
	Poznávací procesy	Volnočasové aktivity
Osobní hygiena	Motorika	Používání veřejné dopravy
Stravovací zvyklosti	Úroveň sensitivity	Peníze
Osobní vzhled		Orientace a mobilita
Domácí práce	Spánek	Motivace
Volný čas doma	Tělesné poranění	Každodenní rutina
Využití času	Osobní zdraví a bezpečnost	








S přihlédnutím k mému věku a stupni vývoje budeme identifikovat příslušné oblasti, kde potřebuji podporu navíc a jak velkou ji potřebuji.

C) Moje přání a cíle

Cíle: Stanovit, co je pro dítě zajímavé jako látka na učení a jakých cílů chce během následujícího školního roku dosáhnout jak ve třídě, tak mimo ni.

Použitá metoda:

1. Facilitátor mladému člověku pomůže odhalit, jaká jsou jeho přání a cíle. Než zahájí realizaci individuálního plánu, musí se každý žák zamyslet, které z jeho navrhovaných cílů jsou pro něj nejdůležitější.
3. Nejlépe je začít s jednoduchými úkoly, vždy plnit jen jeden úkol a zaměřovat se na každý jedinečný aspekt. Naším přáním je, aby se naplnily cíle a sny našich žáků. Musíme však být realističtí a stanovovat cíle, které jsou dosažitelné.
4. Budeme písemně zaznamenávat dohody a povinnosti všech lidí v týmu, budou určeny lhůty jejich provedení, místa provedení atd.

<p>JAVIER</p>  <p>Javier MOJE PŘÁNÍ A MOJE CÍLE ČEHO BYCH CHTĚL TENTO ROK VE ŠKOLE DOSÁHNOUT. CO BYCH SE RÁD NAUČIL.</p> <div data-bbox="76 880 726 1279"><ul style="list-style-type: none">• Naučit se správně násobit.• Provádět pokusy v přírodovědě.• Psát malými písmeny.• Můj sen je stát se kuchařem: naučit se s maminkou vařit.• Chtěl bych číst knížky a dívat se na mystery filmy.</div>	<p>RAÚL</p>  <p>Raúl MOJE PŘÁNÍ A MOJE CÍLE ČEHO BYCH CHTĚL TENTO ROK VE ŠKOLE DOSÁHNOUT. CO BYCH SE RÁD NAUČIL.</p> <div data-bbox="866 880 1516 1279"><p>PRACOVAT</p><p>SČÍTÁNÍ V MATEMATICE</p><p>Číst</p><p>psát</p></div>
--	--

2. Když dokončíme vypracování individuálního plánu, budeme vybaveni všemi informacemi o všech našich dětech. Získáme tak lepší znalosti o všech našich žácích a oni sami budou od pohovoru odcházet s pocitem, že nám záleží na všem, co je motivuje. Musíme jim dát na srozuměnou, že mnoho z jejich snů a cílů je možné dosáhnout díky úsilí a nadšení, pokud zaujmou postoj aktivní spoluúčasti. Zároveň musíme mít neustále na paměti všechny informace, které nám děti poskytly a musíme dodržet slib, který jsme jim dali – že mohou dosáhnout všeho, čeho dosáhnout chtějí. Musíme jim poskytnout pomoc, kterou potřebují, aby mohly rozvíjet svoje dovednosti a talent.

Ještě než začneme, musíme si být jisti, že naši žáci zcela a dobře chápou, o čem se diskutovalo. Musí vědět, že je budeme podporovat a pomáhat jim, jak nejlépe umíme a všude, kde je to možné. Musí cítit, že je někdo chrání a podporuje. Ale zároveň musí souhlasit s tím, že oni sami přispějí jak svým časem, tak úsilím, aby docílili toho, co si přejí.

Realizací tohoto programu můžeme překonat mnohé předsudky, které existují ve společnosti o lidech s postižením v intelektuální oblasti a můžeme tyto mladé lidi dovést k tomu, aby se více snažili řídit svůj vlastní život a aktivně v něm participovat.

Musíme věnovat velkou pozornost cílům, které si žáci stanoví, abychom si obstarali potřebné nástroje, jež jim pomohou stanovených cílů dosáhnout.

Javier

JAVIER

**MOJE PŘÁNÍ A MOJE CÍLE**

ČEHO BYCH CHTĚL TENTO ROK VE ŠKOLE
DOSÁHNOUT.
CO BYCH SE RÁD NAUČIL.

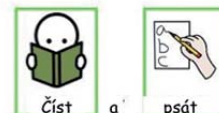
- Naučit se správně násobit.
- Provádět pokusy v přírodovědě.
- Psát malými písmeny.
- Můj sen je stát se kuchařem: naučit se s maminkou vařit.
- Chtěl bych číst knížky a dívat se na mystery filmy.

Raúl

RAÚL

**MOJE PŘÁNÍ A MOJE CÍLE**

ČEHO BYCH CHTĚL TENTO ROK VE ŠKOLE
DOSÁHNOUT.
CO BYCH SE RÁD NAUČIL.



JAVIER

NÁSLEDNÉ ČINNOSTI A HODNOCENÍ

Sejdeme se znovu, abychom
zhodnotili, jakého pokroku bylo
dosaženo a abychom zjistili, jestli
plníme svoje dohody

PODPIS: Hugo

PODPIS :Mikel

PODPIS Luisa

PODPIS :Inma

PODPIS : Juanjo



V Madridu dne

D) Hodnocení pokroku v dosahování mých osobních cílů


Facilitátor zajistí, aby se realizovaly cíle a aktivity, které byly navrženy pro každého žáka. Za tímto účelem bude facilitátor svolávat pravidelné hodnotící schůzky, kde se posoudí, jak jde realizace kupředu.

V našem případě se tyto schůzky konaly jednou za čtyři nebo pět měsíců. S programem jsme začali v září, první hodnotící schůzku jsme měli v únoru a další pak v červnu.


Javier

JAVIER   ?


Co jsem se naučil se svými spolužáky?



TŘÍDA





Pomocť ostatním žákům, když si neumějí s úkolem poradit.
Pracovat ve třídě samostatně.
Sdílet pomůcky s ostatními a zacházet s nimi opatrně.




HOVOŘIT HRÁT SI SDÍLET RESPEKTOVAT NASLOUCHAT


Raúl

RAÚL   ?


Co jsem se naučil se svými spolužáky?



fotbal košíková





Jíst v jídelně se svými spolužáky.




HOVOŘIT HRÁT SI SDÍLET RESPEKTOVAT NASLOUCHAT


JAVIER

Co  dokážu teď udělat 



Co dokážu teď dělat líp?




Psát malými písmeny.
Pozdravit, když někoho potkám.



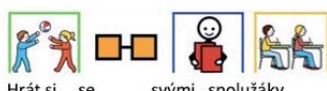
RAÚL



Co  Teď dokážu udělat 

Co teď dokážu dělat lépe?



Hrát si se svými spolužáky



JAVIER   **A co budeme dělat teď?**

Naučit se správně násobit	<ul style="list-style-type: none"> •Pracovat s odhadem a se zaokrouhlováním •Pracovat doma 15 minut denně •Zacházet s penězi
Provádět pokusy v přírodovědě	Ve třídě: projekt z přírodovědy
Psát malými písmeny	Vždy psát malými písmeny. Doma tři stránky každý den
Naučit se vařit	<ul style="list-style-type: none"> •Vařit s tatínkem •Vařit doma •Při jídle nedrobit jídlo na podlahu
Číst knížky a dívat se na mystery filmy	Dosažené

RAÚL

TOTO JE MOJE SCHŮZKA



1° POZNEJ SEBE SAMA



Vytvoř si o sobě realistický obraz.

2° OBLASTI, KDE MÁM URČITÉ POTŘEBY A POTŘEBUJI PODPORU



Identifikujte důležité oblasti, kde je potřebná podpora a stanovte, jaká míra podpory je třeba.

3° „MOJE PŘÁNÍ A CÍLE”



Zjistěte, co by se chtěl učit, čeho chce dosáhnout, jak ve třídě, tak mimo ni...

4° HODNOCENÍ A POSOUZENÍ



Měřte, jakého pokroku dosahuje při plnění cílů.

1° POZNEJ SEBE SAMA



Raúl nám ukazuje, že nejdůležitějšími osobami v jeho životě jsou jeho rodiče a bratr, několik učitelů a pár spolužáků.



Rád sportuje, ale nemá rád, když je nervózní, nebo když ho někdo uhodí; taky nemá rád, když zapomene brýle na plavání.



Za své silné stránky považuje to, že umí dobře plavat a jako svou slabinu vidí to, že mu dělá potíže se uklidnit.



Dokáže identifikovat svá oblíbená místa.

2° JAKOU PODPORU POTŘEBUJI



Potřebuje podporu zejména při zvládnání emocí a zlepšování sociálních dovedností.

3° „MOJE PŘÁNÍ A CÍLE”



Raúlova přání: zlepšit se ve čtení, počítání a navazování kamarádských vztahů.

4° HODNOCENÍ A POSOUZENÍ

1° POZNEJ SEBE SAMA



Javier nám ukazuje, že nejdůležitějšími osobami v jeho životě jsou jeho rodiče a bratr, několik učitelů a pár spolužáků.



Rád s lidmi žertuje, má rád karty s pokémony, rád se dívá na televizi a DVD. Oblíbená jídla: kuře s bramborami, těstoviny, pizza. Rád dělá kouzla. Rád chodí do kina, do bazénu nebo jezdí na letní tábor. Nemá rád: rvačky, strkání, řvaní..., když mu někdo bere jeho věci nebo když nemůže sníst jídlo, které je před ním.



Jako své silné stránky označuje to, že je kamarádský a je s ním legrace, dobře hraje divadlo a píše příběhy. Je upravený. Je pro něho těžké poslouchat maminku a učitele, respektovat ostatní spolužáky a přestat dělat legraci, když se od něho něco požaduje. Je pro něho těžké dělit se s ostatními a respektovat věci ostatních.



Dokáže identifikovat svá oblíbená místa.

2° JAKOU PODPORU POTŘEBUJI



Podporu potřebuje především ve volném čase, který tráví doma. A rovněž při rozvoji sociálních a emocionálních dovedností.

3° „MOJE PŘÁNÍ A CÍLE”



Javierova přání: naučit se dobře násobit, dělat pokusy v přírodovědě, naučit se lépe psát malými písmeny. Jeho sen: stát se kuchařem. Chtěl by číst knížky a dívat se na mystery filmy.

4° HODNOCENÍ A POSOUZENÍ



Javier je nyní schopen lépe vycházet se svými spolužáky. S tatínkem a s maminkou doma vaří. Zlepšil se v psaní.

JAVIER

TOTO JE MOJE SCHŮZKA



1° POZNEJ SEBE SAMA



Vytvoř si o sobě realistický obraz.

2° OBLASTI, KDE MÁM URČITÉ POTŘEBY A POTŘEBUJI PODPORU



Identifikujte důležité oblasti, kde je potřebná podpora a stanovte, jaká míra podpory je třeba.

3° „MOJE PŘÁNÍ A CÍLE”



Zjistěte, co by se chtěl učit, čeho chce dosáhnout v tomto roce, jak ve třídě, tak mimo ni...

4° HODNOCENÍ A POSOUZENÍ



Měřte, jakého pokroku dosahuje při plnění cílů.

5. Participace ve třídě

„ Člověk se učí z experimentů, všechno ostatní jsou pouhé informace.
– Albert Einstein „

Vzdělávací centra jsou ideálním místem, kde se žáci mohou naučit něco o participaci. Můžeme ji podporovat tím, že jim poskytneme patřičné nástroje, aby se naučili, jak si vybírat a jak rozhodovat, což podporuje vytváření takových postojů a hodnot jako je smysl pro odpovědnost, respektování ostatních lidí, nezávislost a solidarita. Navíc participaci se naučíme pouze tím, že budeme participovat. To tedy znamená, že techniky a dynamika, které se používají během této školní práce, musí být participativního charakteru, aby žáci získali přímé zkušenosti z participace. Tím, že naší snahou je zajistit větší participaci našich žáků, směřujeme k ještě inkluzivnějšímu vzdělávacímu systému a k větší osobní soběstačnosti, tj. k lepší kvalitě života pro všechny.




Participace vyžaduje vůli k participování, znalosti a možnost participovat. Žáci musí chápat, co znamená participovat a co tím pracovníci ve vzdělávání myslí – jde o vytváření příležitostí a odstraňování bariér (bariér v poznávání, jazykových bariér atd.). Abychom posílili participaci u nás ve škole, musíme vytvořit zvláštní prostor, jehož účelem je podpora komunikace, spolupráce a dialogu mezi námi všemi.

Aktivní participace je jedním z charakteristických rysů “efektivní školy” (Sandoval, 2011, s. 115). Je nezbytné brát v úvahu názory žáků na situace, které na ně mají přímý vliv (proces vyučování a učení, prostředí a uspořádání školy atd.), aby školy dostaly ještě více participativní charakter. Je třeba brát v potaz, co nám naši žáci říkají a považovat to za nástroje pro změnu v kultuře a praxi vzdělávacího centra. Tento postoj předpokládá, že budeme žáky uznávat za aktivní, kompetentní subjekty s určitými znalostmi a schopností účastnit se všeho, co ovlivňuje jejich život (Echeita, 2008). Jestliže budeme věnovat pozornost tomu, co říkají,

znamená to, že je uznáváme jako skutečné společenské činitele (Sandoval, 2011).

Na základě programu [Hear Our Voices](#) jsme začali realizovat programy zaměřené na zlepšení participace.

Využívaly se při tom tři nástroje:

-  školní shromáždění
-  výroční školní výzkumný projekt
-  kurz v umění řešit problémy

NÁSTROJ 1: ŠKOLNÍ SHROMÁŽDĚNÍ

Cíle: Účelem školních shromáždění je vytvořit konkrétní místo, kde se podporuje smysluplná participace a kde mají žáci příležitost vyjádřit svůj názor, což je podle Sandovala (2011) totéž jako používat nové argumenty na podporu požadavku „*nikdy o nás bez nás*” (tamtéž s.119). Díky této iniciativě si žáci lépe osvojí, jak vystupovat ve vedoucí roli, lépe se naučí, jak dodávat smyslu svým životním zkušenostem a rovněž získají během školní docházky silnější smysl pro odpovědnost (Susinos, 2009).

Tato školní shromáždění se konají jednou za týden. Hodnocení shromáždění se zaměřuje na hodnoty jako je počet žáků, kteří se ho zúčastní, počet jejich reakcí, údaje o tom, zda participují nebo ne. Kvalitativní aspekty posuzují, zda se žáci během shromáždění cítí uvolněně, jestli se návrhy, které se zde vysloví, patřičně zaznamenají a berou se v úvahu atd.

Participace má skupinové a společenské dimenze. Když se participace aplikuje na situaci ve skupině, znamená to, že vyjadřujeme svoje názory jako jednotlivci a sdílíme je s ostatními členy skupiny. Tento proces vyžaduje zdokonalený dialog, výraz empatie s ostatními a spolupráci.

Použitá metoda:

Z účastníků se vybere tajemník a moderátor. Děti se budou v těchto funkcích střídát. Úkolem tajemníka je zapisovat poznámky. Moderátor bude řídit průběh shromáždění a dávat slovo vždy jednomu účastníkovi.

Shromáždění má tři části:



NOVINKY



OZNÁMENÍ



VÍKEND

V části shromáždění „novinky“ mohou děti hovořit o tom, co se stalo ve světě (nebo i o událostech v osobním životě). V části „oznámení“ se hovoří o tom, co je čeká v denním životě a v části „víkend“ si žáci mohou vybrat nejvýznamnější události víkendu.

O účasti na shromáždění se vede evidence a účastníci provedou vlastní hodnocení, jakého pokroku dosáhli, pokud jde o jejich účast na shromáždění.

NÁSTROJ 2: VÝROČNÍ ŠKOLNÍ VÝZKUMNÝ PROJEKT

Studenti z různých ročníků ve věkové skupině 12 až 15 let se účastní

výročního školního výzkumného projektu. Společně se dohodnou na tématu projektu, který vyberou ze třech návrhů, které dostanou. Když si promyslí různé možnosti, mají možnost obhajovat svoji volbu a argumentovat tak, aby přesvědčili ostatní účastníky. Pak se koná tajné hlasování a vítězný projekt se oznámí skupině. Studenti mají povinnost přijmout projekt, který vybrala většina a aktivně na něm pracovat.

NÁSTROJ 3: ZÍSKÁVÁNÍ DOVEDNOSTÍ V ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

Zde používáme metodologii popsanou v programu „Program PENTA: Učím se, jak sám vyřeším svoje problémy“, kterou vypracovali Luz Pérez Sánchez a Diana Cabezas Gómez a která byla publikovaná v roce 2006 organizací Calasanz Institute of Educational Sciences, Madrid.

Program se skládá z těchto deseti příruček:

1. Úvod do programu.
2. Motivace k účasti v programu.
3. Program PENTA.
4. Situace/problémy vznikající z mezilidských vztahů.
5. Situace/problémy vznikající v prostředí domova.
6. Shrnutí a opakování.
7. Situace/problémy vznikající v dopravních prostředcích.
8. Situace/problémy vznikající v bezprostředním sousedství.
9. Situace/problémy vznikající během volnočasových aktivit.
10. Shrnutí a opakování.

V programu jsme provedli malé změny, aby lépe vyhovoval našim potřebám.

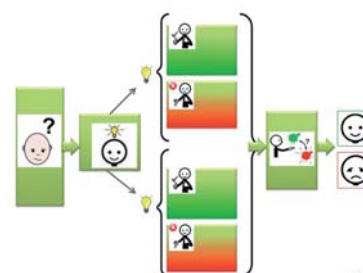
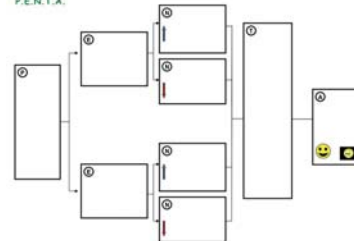


PENTA



- P Definovat problém. O jaký problém jde?
- E Vypracovat alternativy. Co můžu udělat pro vyřešení problému?
- N Vyjednávání: výhody a nevýhody. Co se stane, když udělám tohle?
- T Rozhoduji se. Která možnost je nejlepší?
- A Jednám a hodnotím. Co jsem udělal? Fungovalo to?

P.E.N.T.A.



VE TŘÍDĚ :

1. Účastník se vypracování prováděl pro štěstí.

2. Pomáhám při výběru látky, kterou budeme používat.

3. Když něčemu nerozumím, napřím se učitelce.

4. Máji učitelé se zajímají o moje preference a nápady.

5. Pomáhám spolužákům, když si nevědí rady.

6. Mělu si vybrat, jakých činností se chci zúčastnit.

7. Učitelé se mě ptají, jestli se nám líbí činnosti, které děláme.

8. Mělu si vybrat svou domácí úlohu.

NEKDY NĚKDY ČASTO VŽDY

9. Ve třídě si mělu vybrat, s kým chci sedět.

10. Do školy chodím rád.

11. Ve škole mám kamarády.

12. Co se ti na tomto školním líbí nejvíce?

13. Co bys chtěl změnit?

V JÍDELNĚ:

14. Při obědě mělu sedět k kým chci.

15. Pomáhám posílat na stůl a uklízet se stůl.

NEKDY NĚKDY ČASTO VŽDY

BĚHEM PŘESTÁVKY:

16. Mělu si vybrat, jakou knu budu číst.

17. Mělu si vybrat, s kým si budu hrát.

18. Svoje problémy třídě mám sebou.

19. Nám problémy řeší učitelce.

NEKDY NĚKDY ČASTO VŽDY

6. Participace na úrovni vzdělávacího centra

Použili jsme dva nástroje:

- Dotazníky
- Odpovědnou účast v oficiálních reprezentativních organizacích

NÁSTROJ 1: DOTAZNÍK O PARTICIPACI

Cíle: Účelem dotazníků je poskytnout informace o tom, jak studenti vnímají svoji individuální participaci v centru a jakou míru uspokojení pociťují. Dotazníky jsou sestaveny podle věku dětí, jeden pro žáky 2. stupně (ve věku 12 až 16 let) a druhý pro studenty programu Přecházíme do života dospělých /Transition to Adult Life Program (TAL)/ a programu odborného vzdělávání (VTP) (věk 16–21 let).

Starší studenti dostali vzorek dotazníku z příručky „Guide for the participation of intellectually or developmentally disabled persons” – Průvodce pro participaci lidí s postižením v oblasti intelektu nebo s vývojovým postižením (FEAPS, 2013). Tento dotazník byl přizpůsobený našemu centru.

Dotazník je rozdělený do třech souborů otázek. V první části odpovídají studenti na otázku, jestli mají pocit, že se jejich názory a nápady berou v úvahu. V druhé části jsou dotazy, zda mají pocit, že skutečně participují a ve třetí části jsou studenti vyzváni (prostřednictvím otevřených otázek), aby navrhli změny, které by zlepšily školní aktivity.

Formát odpovědí je uspořádaný podle Likertovy škály a doprovází je piktogramy. Čtyři možné odpovědi jsou: „nikdy”, „někdy”, „často” a „vždy.” Dotazník, který dostali mladší žáci, využil upravenou verzi „The Disability Toolkit for Identifying and Collecting Disability Data” – Příručka pro identifikaci a sběr informací o lidech s postižením/ (Porter, Hacker, Georgeson, Daniels, Martin a Feiler, 2010).

Příručka radí, jak provádět průzkum, když chceme ohodnotit, „co je v naší škole dobré a co je špatné”. Byla upravená tak, aby vyhovovala

speciálním potřebám žáků, kteří mají potíže se psaním, čtením a s komunikací. Nejprve dostávají žáci otázky obecného charakteru, jako jestli rádi chodí do školy, dělají domácí úkoly, jestli se rádi účastní schůzek, kde se diskutuje hlavně o nich samých. Dále se otázky zaměřují na zkušenosti studentů z různých školních aktivit (školní shromáždění, jídelna, doba přestávky). Také se jich ptáme, jestli mají rádi různé předměty, které se v centru učí. A konečně jsou zde otázky na názor studentů na to, jestli mají během školního vyučování nějaké potíže a jakým pracovním zvyklostem dávají přednost (učit se každý sám, ve skupině se spolužáky, se svojí skupinou školního výzkumného projektu, nebo jednotlivě s učitelem).

Použitá metoda:

Dotazník je sestavený v lehce srozumitelném jazyce.

Podle toho, jakou pomoc student potřebuje, je dotazník možné vyplnit buď individuálně nebo s pomocí skupiny.

Učitel nebo některý student čte otázky. Když už nemáme pochybnosti, že studenti otázkám dobře rozumějí, vyzýváme je, aby na ně individuálně odpovídali.

V případě otevřených otázek, které se vyskytují v dotazníku pro starší studenty, odpovídají studenti také individuálně s pomocí učitele.

Dále uvádíme příklad otázek z průzkumu, které byly použité v programech Přecházíme do života dospělých (Transition to Adult Life Program – TAL) a programu odborného vzdělávání (VTP).

NÁSTROJ 2: ODPOVĚDNÁ ÚČAST V OFICIÁLNÍCH REPRESENTATIVNÍCH ORGÁNECH

Zástupce studentů je jedním členem školní rady. Na podporu participace studentů zahrnuje činnost rady tyto aspekty a aktivity:

- Dokumenty se píšou v lehce srozumitelném jazyce, aby byly srozumitelné všem (program

- schůzi rady, rozpočty atd.).
- Zástupce studentů se má scházet se všemi třídami a shromažďovat jejich náměty a připomínky.
- Zástupce studentů pak postoupí náměty a připomínky školní radě.



7. Společná participace různých vzdělávacích center

Participace prostřednictvím podpůrných aktivit (práce dobrovolníků)

Pro lidi s postižením v oblasti intelektu je důležité, aby se účastnili aktivit, kde i oni mohou pomáhat druhým, protože velice často je to obráceně a právě lidem s postižením se dostává pomoci.

Studenti našeho vzdělávacího centra se setkali se studenty z jiné inkluzivní školy ze stejné komunity. Společně shromáždili určitý obnos pro jednu neziskovou organizaci, která peníze poslala obětem nedávné přírodní katastrofy na Filipínách. Studenti se sami rozhodli, pro koho chtějí peníze získat.

Zorganizovali jsme sportovní den v trestných hodech v košíkové pro smíšená družstva. Všichni studenti si museli najít pro svoje družstva sponzory. Sponzoři se zavázali dát určitou částku za každý úspěšný hod. Akce byla úspěšná a vybrané peníze jsme poslali neziskovému sektoru.

Participace pomáhá zvyšovat informovanost a získávat znalosti: skupina mladých z programu „Krok za krokem“

Participativní program [Hear Our Voices](#)

si přeje, v souladu s cíli nadace The Down Syndrom Foundation Madrid, zdůraznit svoje poslání, kdy jedná jako “facilitátor a záštita” sociálního začleňování lidí s postižením v oblasti intelektu. Zastáváme názor, že proto, aby se inkluzi a posílené participaci lidí s postižením v oblasti intelektu dostávalo podpory ze strany běžného okolí, je třeba, aby celá společnost, a tedy i vzdělávací komunita, byly lépe informované o schopnostech lidí s postižením v oblasti intelektu a s vývojovým postižením. Tohoto cíle se dosáhne, jestliže společnost bude lépe znát, jak lidé s postižením dovedou participovat, jaké jsou jejich silné stránky, jejich práva a povinnosti a s čím se musí potýkat. Je na lidech s postižením a na jejich spolužácích, aby všem ukazovali, co dokážou a jaké mají schopnosti, které jim dovolují, aby skutečně participovali na životě společnosti.

Projekt [Hear Our Voices](#) dal dohromady skupinu adolescentů ve věku 14 až 18 let, jak s postižením, tak bez postižení, kteří vytvořili oficiální skupinu “Krok za krokem” zaštiťující inkluzi. Měli za cíl promyslet, vypracovat, vyvinout a realizovat akční plány na podporu inkluze a participace všech lidí s postižením v oblasti intelektu.



Sestavování skupiny:

Jelikož jsme chtěli podpořit účast mladých lidí s postižením i bez postižení, mysleli jsme, že bude dobré spojit je do jedné skupiny. První výzvou bylo, jak najít způsob a získat mladé lidi bez postižení, aby se do skupiny zapojili. Nejprve jsme hledali mezi mladými lidmi, kteří se již z různých důvodů setkali s postižením: mají sourozence s postižením nebo jejich rodiče pracují s mladými lidmi s postižením. Tito mladí lidé se stali základním jádrem skupiny a následně přivedli do skupiny své kamarády.



Metodologie:

Účastníci: byli vybráni ze skupiny mladých lidí (ve věku 15–18 let) s postižením i bez postižení, kteří patří do různých inkluzivních vzdělávacích center nebo vzdělávacích center pro lidi se speciálními potřebami.

Časový rámec: schůzky jednou měsíčně (poslední pátek v měsíci).

Nástroje:

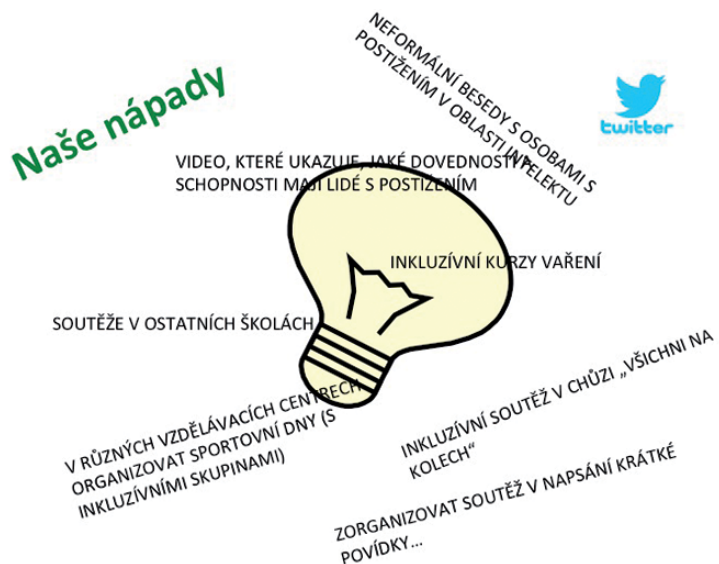
Schůzky se odehrávaly formou brainstormingů. Je to technika tvůrčího myšlení, která se používá v rámci skupiny na stimulování vzniku nových nápadů, díky nimž se vyřeší problémy.

Tento proces má různé fáze, a to:

1. Úvod k brainstormingu: v něm se vysvětlí charakter schůzky, její cíle, jak se bude postupovat a jak dlouho bude pracovní zasedání trvat.
2. Vznik nových myšlenek: ty se objevují jako vizuální podpora na tabuli nebo na obrazovce. Nápady, o kterých se má diskutovat, se vždy prezentují ve formě otázky. Obvykle se stanoví měřitelný cíl pokud jde o počet nových nápadů, které se navrhnou.
3. Zdokonalení nápadů: zde je klíčová dynamická role moderátora skupiny. V této chvíli se nápady, které skupina vyjádřila, doladují a provádí se jejich syntéza.
4. Posouzení: nápady se zredukuje na konkrétní seznam.

V tomto momentě je tedy stanoveno, jaké nápady a náměty ve skupině vznikly a začíná proces realizace.

Naše skupina přišla s následujícími nápady:



MĚŘENÉ VÝSLEDKY V NADACI THE DOWN SYNDROME FOUNDATION V MADRIDU

I. Participace všech studentů

Využívali jsme programu „Toto je moje schůzka“, což nám umožnilo dosáhnout pozitivních výsledků u všech studentů. Studenti sami sebe lépe poznali a získali větší motivaci k účasti v procesu učení. Naši studenti měli pocit, že jsou během celého procesu opravdovými účastníky a klíčovými hráči a aktivně spolupracovali na formulování cílů, kterých se mělo dosáhnout.

Opakovaně se ukazovalo, že když naši studenti dostanou příležitost k participaci, naplno této příležitosti využívají.

V následujícím školním roce budeme postupovat stejně a budeme nabízet příležitosti pro participaci studentů ve všech oblastech.

Doufáme, že jak budou studenti trvale posilovat svoji schopnost participace, budou mít i intenzivnější pocit spokojenosti a kvalitního života.

II. Participace ve třídě

Díky tomu, že jsme používali výše popsané nástroje, docílili jsme pokroku v těchto oblastech:

Koncept školního shromáždění umožnil všem studentům, aby více respektovali své spolužáky, aby ostatním více naslouchali a aby si vážili toho, čím přispívají jejich spolužáci. Úroveň participace a zapojení studentů se pomalu, ale jistě posilovaly. Účast na schůzkách také napomohla tomu, že studenti se více zajímali o události ve světě a věnovali jim větší pozornost.

Díky výročnímu školnímu výzkumnému projektu získali studenti nové znalosti a dovednosti a také schopnost participovat. Rovněž se posílila jejich motivace a jejich zapojení do práce.

Pro skupinu jako takovou to znamenalo větší soudržnost, motivaci a nadšení a také potřebu a vůli se učit. Zkrátka, skupina se chovala jako kdyby byla v umění participace opravdu zbláhá.

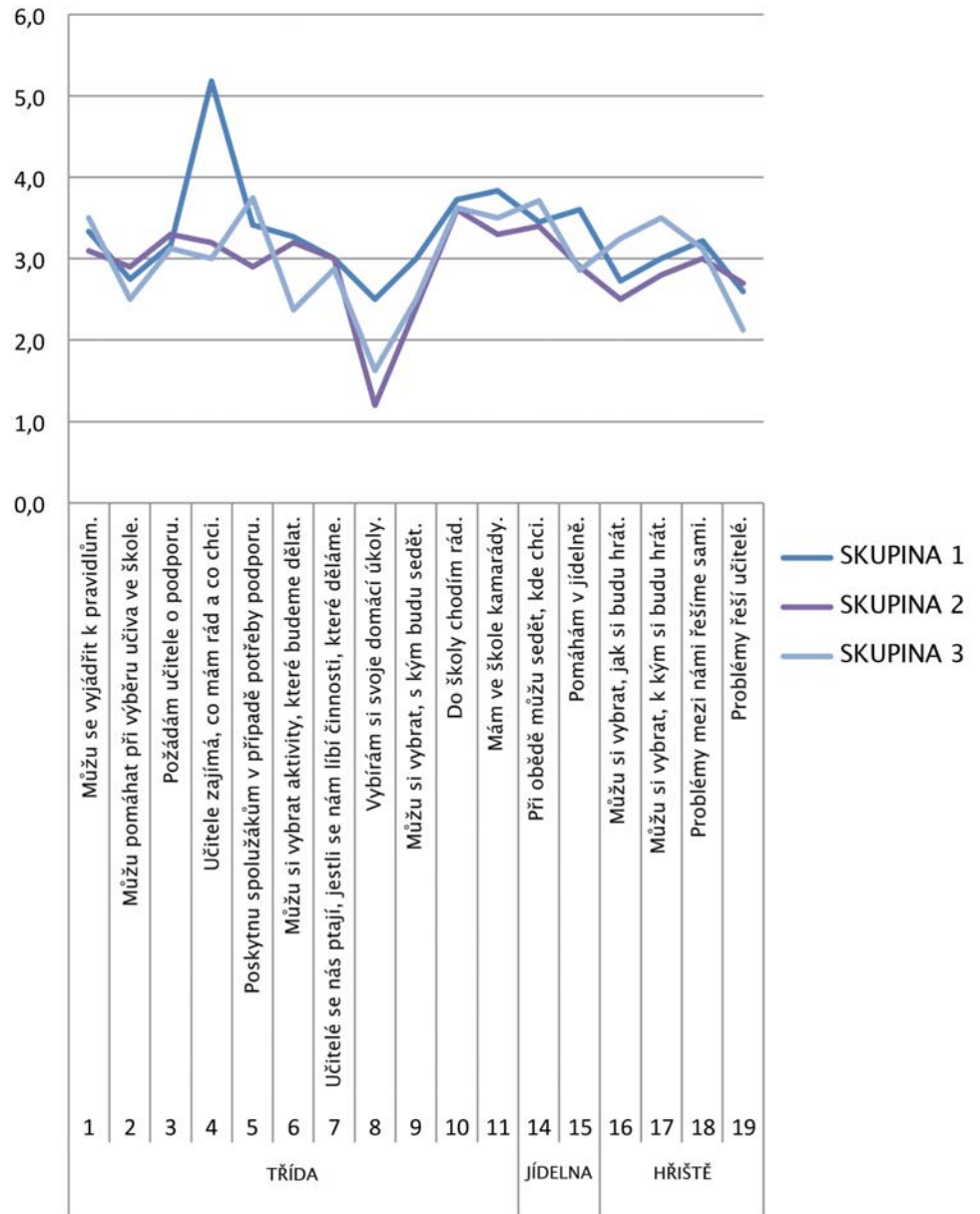
III. Participace na úrovni vzdělávacího centra

Výsledky dotazníku nás přiměly k tomu, že jsme položili nové otázky a v našem centru jsme realizovali nový akční plán:

- ▶ Získali jsme přesnější informace o přáních a speciálních potřebách našich studentů.
- ▶ Provedli jsme určité změny v organizaci naší školy: před koncem každého studijního cyklu bylo třeba oddělit práci ve třídách od dalších aktivit.

VÝSLEDKY

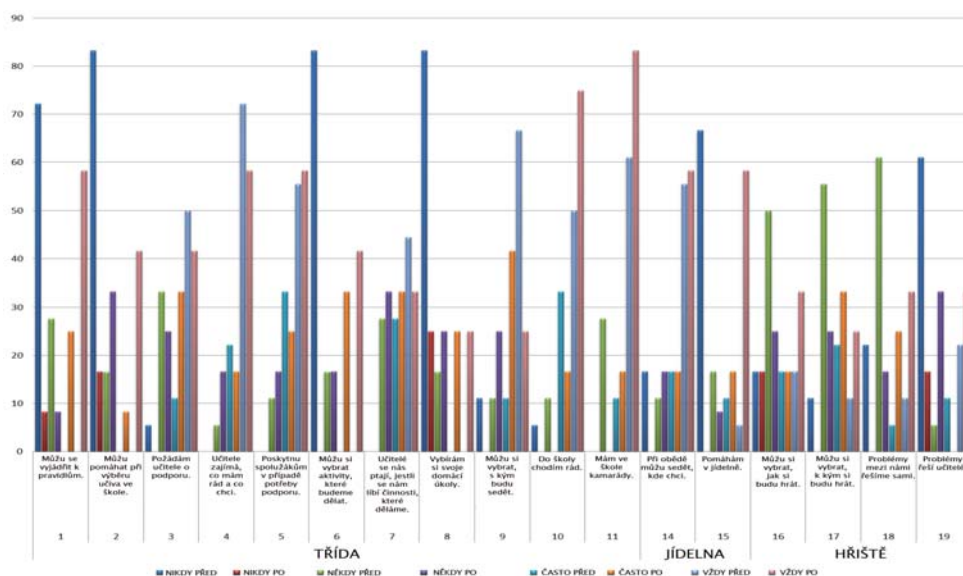
DOTAZNÍK O PARTICIPACI



Toto jsou výsledky získané ze dvou dotazníků, které jsme předložili skupině v programu Přejít do života dospělých (Transition to Adult Life Program – TAL) jak na začátku, tak na konci školního roku.

Porovnání výsledků z dotazníků vyplněných na začátku školního roku s výsledky z dotazníků vyplněných na konci školního roku jasně ukazuje, že studenti v programu Přejít do života dospělých (TAL) měli dojem, že na konci školního roku byla jejich participace významnější než na začátku roku.

VÝSLEDKY TESTU PROVEDENÉHO PŘED ZAČÁTKEM ŠKOLNÍHO ROKU V POROVNÁNÍ S VÝSLEDKY TESTU PO UKONČENÍ ŠKOLNÍHO ROKU (SKUPINA 1)



		NIKDY: 1	NĚKDY: 2	ČASTO: 3	VŽDY: 4	SKUPINA TVA	SKUPINA PCPI 1	SKUPINA PCPI 2
TŘÍDA	1	Můžu se vyjádřit k pravidlům.	3,3	3,1	3,5			
	2	Můžu pomáhat při výběru učiva ve škole.	2,8	2,9	2,5			
	3	Požádám učitele o podporu.	3,2	3,3	3,1			
	4	Učitele zajímá, co mám rád a co chci.	5,2	3,2	3,0			
	5	Poskytnu spolužákům v případě potřeby podporu.	3,4	2,9	3,8			
	6	Můžu si vybrat aktivity, které budeme dělat.	3,3	3,2	2,4			
	7	Učitelé se nás ptají, jestli se nám líbí činnosti, které děláme.	3,0	3	2,9			
	8	Vybírám si svoje domácí úkoly.	2,5	1,2	1,6			
	9	Můžu si vybrat, s kým budu sedět.	3,0	2,4	2,5			
	10	Do školy chodím rád.	3,7	3,6	3,6			
	11	Mám ve škole kamarády.	3,8	3,3	3,5			
JÍDELNA	14	Při obědě můžu sedět, kde chci.	3,5	3,4	3,7			
	15	Pomáhám v jídelně.	3,6	2,9	2,9			
HŘIŠTĚ	16	Můžu si vybrat, jak si budu hrát.	2,7	2,5	3,3			
	17	Můžu si vybrat, k kým si budu hrát.	3,0	2,8	3,5			
	18	Problémy mezi námi řešíme sami.	3,2	3	3,1			
	19	Problémy řeší učitelé.	2,6	2,7	2,1			

Výsledky průzkumu u mladší skupiny ukazují, že více než 87% dětí chodí rádo do školy, dělají domácí úkoly a účastní se schůzek, kde o sobě hovoří.

Tyto děti se cítily během školního dne příjemně (97 %) a bez problémů pobyt ve škole zvládaly. Rády pracovaly jak samostatně, tak ve skupině, ve školní výzkumné skupině nebo s učitelem.

IV. Společná participace vzdělávacích center

Během několika počátečních měsíců pracovali členové skupin na tom, aby se vzájemně poznali a aby posílili smysl pro soudržnost ve skupině. Mladí lidé začali pomalu předkládat své návrhy. Dále pak uvádíme, jakých výsledků se dosáhlo.

Po posouzení všech předložených námětů byly zpracovány tyto návrhy na aktivity:

1. Studenti s postižením v oblasti intelektu nebo bez postižení by mohli realizovat besedy v jiných školách.
2. Natočit video o schopnostech a dovednostech lidí s postižením.
3. Natočit video, které by informovalo širokou veřejnost o programu Krok za krokem Hear Our Voices.
4. Inkluzivní kurzy vaření.
5. Soutěž v napsání krátké povídky.

6. Inkluzivní sportovní dny (s inkluzivními skupinami).
7. Soutěž „Krok za krokem“ (viz video).

1. Studenti s postižením v oblasti intelektu nebo bez postižení by mohli realizovat besedy v jiných školách.

Uspořádali jsme dvacet besed v různých vzdělávacích centrech bez zvláštního zaměření. Besedy provedli členové skupiny. Na těchto besedách se vysvětloval pojem „postižení“ a prováděla se různá cvičení ve skupině s cílem dosáhnout u široké veřejnosti lepší informovanosti.

2. Mladí lidé natočili video, které ukazuje, jakými dovednostmi vládnu lidé s postižením.



3. Natočit video, které by informovalo širokou veřejnost o programu Krok za krokem Hear Our Voices.



4. Inkluzivní kurzy vaření.

Tyto kurzy vaření se konaly v měsíčních intervalech. Jako příklad uvádíme kurzy specializované na pizzu, muffiny a velikonoční vejce.





5. Soutěž v napsání krátké povídky.

Do soutěže přišlo 31 krátkých povídek z 15 různých vzdělávacích center v Madridu.

 **BASES I CONCURSO MICRO RELATOS**

I Concurso de Micro Relatos para Centros Educativos "Escribir para Incluir"

El objetivo de este concurso es sensibilizar acerca de la inclusión en la sociedad de las personas con discapacidad intelectual desarrollando la capacidad de escritura de los alumnos.

BASES

1. Podrán concursar alumnos de 12 a 18 años a través de Centros Educativos del ámbito de la Comunidad de Madrid.
2. Se admitirá, como máximo, **una obra por centro educativo**.
3. La obra presentada deberá reunir las siguientes condiciones:
 - La temática será la **inclusión de las personas con discapacidad intelectual en la sociedad**
 - Ser original e inédita
 - No haber sido presentada ni premiada en otro certamen o concurso
 - Tener un límite de 400 palabras de texto y estar firmada con sus datos
 - El formato de la obra será micro relato de 200 palabras máximo
 - Las obras podrán ser individuales o colectivas
4. Cada obra debe ser presentada dentro de un sobre que incluya el trabajo original, una copia en formato digital (Word 2012 o formato equivalente) y los datos de contacto del autor. En el exterior de este sobre, se hará constar el nombre del centro al que atiene el autor y el profesorado de contacto del mismo.
5. Las obras serán recibidas hasta el 31 Febrero de 2014 en la siguiente dirección:

I CONCURSO DE MICRORELATOS
 Fundación Síndrome de Down de Madrid
 C/ Carlos de la Sota nº 14, 1º - 28014 Madrid
6. El jurado dará a conocer su lista en el acto de entrega de premios que se celebrará dentro del XI Certamen Literario (Down Madrid).
7. No se devolverán los originales ni los copias de los trabajos participantes ni se mantendrá correspondencia con los autores no premiados.
8. Los galardonados recibirán los derechos de autor de las obras premiadas, que pertenecerán en exclusiva a la Fundación Síndrome de Down de Madrid.
9. Se otorgará un Primer Premio y dos Menciones de Honor.
10. La participación en este concurso implica la aceptación de estas bases.

Más información: Down Madrid, Telf.: 91 210 2204 ext. 204. info@fundaciondown.es

Fundación Síndrome de Down de Madrid  [siguenos en www.fundaciondown.es](http://www.fundaciondown.es)



Mladí lidé cítili, že mohou učinit změny, pokud budou aktivní.

6. Inkluzivní sportovní dny (s inkluzivními skupinami).



7. Soutěž „Krok za krokem“ (viz video).

V soutěži byly uděleny tři první ceny a jedna druhá cena.

První cena v kategorii přírodních věd:
Škola Svaté Anny, Madrid.

Název projektu:
„Jsme genetická mozaika.“

Druhá cena v kategorii přírodních věd:
Škola při Britské radě (British Council School), Madrid.

Název projektu:
„Zdroj budoucích vědců“.

Cena v oblasti umění:
Colegio La Salle–San Rafael, Madrid.

Název projektu:
„Jsme spolu rádi“.

Cena ve sportu:
Trinity College, Madrid.

Název projektu:
„Inkluze ve sportu“.





V. Participace prostřednictvím dobrovolnické práce při různých akcích nadace

- ▶ Oslava výročí nadace The Down Syndrome Foundation v Madridu
- ▶ Den otevřených dveří v nadaci The Down Syndrome Foundation v Madridu



- ▶ Den „Zanechte po sobě stopu zájmu”



- ▶ Udílení cen při příležitosti 25. výročí nadace The Down Syndrome Foundation v Madridu



BIBLIOGRAFIE

Ainscow, M., Booth, T. and Dyson, A. (1999). Inclusion and exclusion in schools: listening to some hidden voices. En K. Ballard, (Ed), *Inclusive education. International voices on disability and justice*, (str.139–152). London: Falmer Press.

Ainscow, M., Booth, T. and Dyson, A. (2006). *Improving schools, developing inclusion* London: Routledge.

Booth, T. and Ainscow, M. (2000) *Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva. Index for inclusion*. Madrid: Consorcio para la educación inclusiva.

Echeita, G. (2008). Inclusión y exclusión educativa. “Voz y quebranto”. REICE–Revista electrónica Iberoamericana sobre calidad, eficacia y cambio en educación, 6(2), 9–18.

Echeita, G. (2010). *Repensar políticas y prácticas para promover la educación inclusiva. Barreras para el acceso, la permanencia, el aprendizaje y la participación en educación secundaria*. Trabajo presentado en las VIIª Jornadas de cooperación con Iberoamérica sobre educación especial e inclusión educativa, Paris.

Echeita, G., Simón, C., López, M. y Urbina, C. (2013) Educación inclusiva. Sistemas de referencia, coordenadas y vórtices de un proceso dilemático. En M.A. Verdugo. *Psicología y Discapacidad*. (pp. 329–358). Salamanca: Amaru.

FEAPS (2009).La educación que queremos. Situación actual de la inclusión educativa en España. Madrid: FEAPS. [online] Dostupné z: <http://www.feaps.org/archivo/publicaciones-feaps/libros/coleccion-feaps/297-la-educacion-que-queremos-situacion-actual-de-la-inclusion-educativa-en-espana.html> [cit. prosinec 2013].

FEAPS (2012). Cuaderno de buenas prácticas. HORA para la Inclusión. Herramienta orientada a la reflexión y la acción para el desarrollo de la inclusión desde los centros de educación especial. Madrid: FEAPS. [online] Dostupné z: <http://www.feaps.org/archivo/publicaciones-feaps/libros/cuadernos-de-buenas-practicas/1285-hora-para-la-inclusion.html> [cit. prosinec 2013].

FEAPS (2013). Cuaderno de buenas prácticas. ¡Participa! Guía de participación de las personas con discapacidad intelectual o del desarrollo. Madrid: FEAPS. [online] Dostupné z: <http://www.feaps.org/archivo/publicaciones-feaps/libros/cuadernos-de-buenas-practicas/1623-ip-a-r-t-i-c-i-p-a-guia-de-participacion-de-las-personas-con-discapacidad-intelectual-o-del-desarrollo.html> [cit. prosinec 2013].

Fundación Síndrome de Down (2013). Proyecto general anual del centro de educación especial Carmen Fernández Miranda. Documento interno, Fundación Síndrome de Down.

Motxila 21 (2012). *LipDub que no es un LipDub (No somos distintos)* [Videoclip]. Navarra.

Murillo, F. y Krichesky, G. (2012). El proceso del cambio escolar. Una guía para impulsar y sostener la mejora de las escuelas. *Revista Iberoamericana sobre calidad, eficacia y cambio en educación*, 1 (10), 26–43.

Porter, J., Hacker, J., Georgeson, J., Daniels, H., Martin, S. y Feiler, A. (2010). *Disability toolkit for identifying and collecting disability data*.

Puig, J.M. (2012). La cultura moral como sistema de prácticas y mundo de valores.

En J.M. Puig et al, *Cultura moral y educación* (pp.87–105). Barcelona: Graó.
 Sandoval, M. (2011). Aprendiendo de las voces de los alumnos y Alumnas para Construir una Escuela Inclusiva. *REICE- Revista Iberoamericana sobre calidad, eficacia y cambio en educación*. 9(4), 114–125.

Schalock, R. y Verdugo, M. A. (2007). El concepto de calidad de vida en los servicios y apoyos para personas con discapacidad intelectual. *Siglo Cero*, 38(4), 21–36.

Susinos, T. (2009). Escuchar para compartir. Reconociendo la autoridad del alumnado en el proyecto de una escuela inclusiva. *Revista de Educación*, 349, pp. 119–136.

UNESCO (1994). Declaración de Salamanca y marco de acción para las necesidades educativas especiales. París: UNESCO. [online] Dostupné z: http://www.unesco.org/education/pdf/SALAMA_5.PDF [cit. prosinec 2013].

UNESCO (2003). Superar la exclusión mediante planteamientos integradores en la educación. Un desafío, una visión. Documento conceptual. Paris: UNESCO. [online] Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001347/134785s.pdf> [cit. prosinec 2013].

UNICEF COMITÉ ESPAÑOL (2006). Convención sobre los derechos del niño. Madrid: UNICEF. [online] Dostupné z: http://www.unicef.es/sites/www.unicef.es/files/CDN_06.pdf [cit. prosinec 2013].

Jiné zajímavé zdroje:

<http://www.redasociativa.org/creandofuturo>

<http://congdextremadura.org/w/wp-content/uploads/2014/05/EL-RETO-DE-LA-PARTICIPACION.pdf>

<http://www.educacion.alboan.org/es/categories/1200/materials>

<http://www.cuadernointercultural.com/>

<http://www.cuadernointercultural.com/dinamicas-y-juegos/necesidades-generales-y-especiales/>

<http://www.integrayparticipa.es/es/proyecto/>

<http://www.todosporlaparticipacion.org/>

<http://www.fundacionbertelsmann.org/cps/rde/xchg/SID-47273800-0DADA243/fundacion/hs.xsl/6335.htm>

<http://www.trama.org/proyecto-de-participaci%C3%B3n-juvenil-en-programas-sociales>

Listening Together (Lumos): A resource containing practical advice and ideas for creating a suitable environment for child participation.

www.wearelumos.org/stories/turning-words-action



Inclusion Europe

INCLUSION EUROPE

Inclusion Europe je evropská síť asociací, jež zastupuje lidi s mentálním postižením a jejich rodiny ve 36 evropských zemích. Od roku 1998 se Inclusion Europe snaží prosazovat politiku mainstreamingu, rovných příležitostí a plné participace osob s mentálním postižením na všech stránkách života společnosti.

www.inclusion-europe.org.

EUROCHILD

Eurochild je síť organizací a jednotlivců, jež je činná po celé Evropě a jež se snaží zlepšovat kvalitu života dětí a mladých lidí. Eurochild ve své práci vychází ze zásad zakotvených v Úmluvě OSN o právech dítěte.

www.eurochild.org.



changing lives!

THE CEDAR FOUNDATION, BULHARSKO

The Cedar Foundation je bulharská nezisková organizace fungující od r. 2005, jež se zaměřuje na deinstitucionalizaci: rušení velkých speciálních ústavů pro děti s fyzickým a mentálním postižením a jejich nahrazování komunitními službami rodinného typu.

<http://www.cedarfoundation.org/en/>.

QUIP, ČESKÁ REPUBLIKA

Občanské sdružení Quip bylo založeno v r. 2003 na podporu rozvoje kvality a dobré praxe v sociálních službách, vzdělávání v této oblasti a prosazování informovanosti a práv uživatelů sociálních služeb, především lidí s postižením v oblasti intelektu a s kombinovaným postižením.

<http://www.kvalitavpraxi.cz/en/>.



Down Madrid

FUNDACIÓN SÍNDROME DE DOWN, MADRID, ŠPANĚLSKO

The Down Syndrome Foundation of Madrid je nezisková organizace, jejímž posláním je prosazovat samostatnost lidí s Downovým syndromem nebo jiným mentálním postižením a dosahovat jejich plného začlenění do společnosti. www.downmadrid.org.

Ve spolupráci s organizací Lumos: www.wearelumos.org.
Lumos pracuje s cílem podpořit osm milionů dětí, které stále žijí v ústavech po celém světě, aby získaly právo na rodinný život a aby došlo k jejich deinstitucionalizaci.



LUMOS
Protecting Children. Providing Solutions.



S finanční podporou programu Evropské komise "Fundamental Rights and Citizenship".